

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "การแลกเปลี่ยนทางสังคมระหว่างผู้ให้กู้ยืมเงินกับผู้กู้ยืมเงินนอกระบบในชุมชนเมือง" นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงพันธะผูกพันทางสังคมระหว่างผู้ให้กู้ยืมเงินกับผู้กู้ยืมเงิน โดยเน้นถึงพันธะผูกพันส่วนบุคคล บุญคุณ ความไว้วางใจ วิเคราะห์ว่าสิ่งเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับภูมิหลัง และความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายทางสังคมของผู้ให้กู้ยืมเงินกับผู้กู้ยืมเงินอย่างไร ตลอดจนมีส่วนในการสนับสนุนหรือขัดขวางต่อการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการสิ้นสุดของการกู้ยืมเงินนอกระบบอย่างไร โดยใช้แนวคิดเรื่องเครือข่ายทางสังคมมาช่วยในการจัดระเบียบข้อมูล และใช้ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ ตลอดจนอธิบายความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นภายในกระบวนการกู้ยืมเงินนอกระบบ

สำหรับระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการศึกษาซึ่งตั้งอยู่บนฐานของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 ปี 6 เดือน โดยอาศัยวิธีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและการศึกษาค้นคว้าภาคสนาม ประกอบไปด้วยเทคนิคการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การศึกษาประวัติชีวิต การทำแผนที่ทางสังคม และการจัดสนทนากลุ่ม นอกจากนี้แล้วยังมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้วย สำหรับพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หมู่บ้านรักษไทย ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักนั้นแบ่งเป็นผู้ให้กู้ยืมเงินจำนวน 11 คน กับผู้กู้ยืมเงินจำนวน 14 คน

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงบริบทของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้ภายในชุมชนมีการกู้ยืมเงินนอกระบบกันมากยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาในส่วนของผู้ให้กู้ยืมเงินนั้นจะเห็นได้ว่า การที่จะเป็นผู้ให้กู้ได้นอกจากจะต้องมีเงินแล้วยังต้องมีความสามารถในการสร้างเครือข่าย เป็นผู้ที่มีประสบการณ์กว้างขวาง รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการติดตามบังคับหนี้ด้วย ส่วนผู้กู้ยืมเงินนั้นก็ต้องอาศัยเครือข่ายทางสังคมในการเข้าถึงเงินกู้นอกระบบด้วย นอกจากนี้แล้วยังพบว่าเครือข่ายเงินกู้นอกระบบมีการซ้อนทับ และมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายทางสังคมอื่นๆภายในชุมชน ได้แก่ เครือข่ายห่วยและเครือข่ายแชร์

เมื่อพิจารณากระบวนการกู้ยืมเงินนอกระบบพบว่าประกอบไปด้วย แหล่งเงินทุน วิธีการหา ข้อมูลข่าวสาร วิธีการให้กู้ยืมเงิน และการติดตามบังคับหนี้ ซึ่งในกระบวนการต่างๆเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยนทางสังคมระหว่างบุคคลต่างๆที่อยู่ภายในเครือข่ายเงินกู้ นอกระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ให้กู้ยืมเงินกับผู้กู้ยืมเงินนั้นมีความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยนทาง สังคมอย่างชัดเจน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวมีทั้งการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน ความขัดแย้ง การ ปกป้องผลประโยชน์ อันนำไปสู่การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการสิ้นสุดของการกู้ยืมเงินนอกระบบ

จํานักหอสมุด